

קרימינולוגיה, עבירות סייבר ונורות אדומות בקשר

שם ביה"ס:

אורט מוצקין

ישוב:

קרית מוצקין

תחום הדעת:

קרימינולוגיה

מס' יחידות לימוד:

2 יח"ל

סמל מוסד:

340034

כותבות התכנית:

אורנה אפשטיין, יעל שמואל,
ענבל שומרון, שרית לבונסקי

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף א' לפיתוח פדגוגי

תאריך אישור

תשפ"ב

תוכן עניינים

א. תיאור מאפייני בית הספר והסביבה החברתית תרבותית שלו	עמוד 3
ב. סיבות והנמקות לפיתוח התכנית וייחודיות מול תכניות קיימות	עמוד 3
ג. היקף השעות ומספר יחידות הלימוד של התכנית	עמוד 4
ד. הצגת כותבי התכנית ושותפיה ותיאור כישוריהם ואיפיוניהם של המורים העתידיים ללמד בתכנית	עמוד 4
ה. תיאור קהל היעד (התלמידים) של התכנית	עמוד 4
ו. התפיסה הרעיונית של התכנית	עמוד 4-5
ז. ייחודיות התכנית	עמוד 5
ח. התלמיד וצרכיו	עמוד 6
ט. המורה ותפקידיו	עמוד 6
י. דרכי הוראה	עמוד 7
י"א. פירוט המטרות הכלליות של התכנית	עמוד 7-8
י"ב. ראשי הפרקים של הנושאים הנלמדים ודרכי ארגון התוכן	עמוד 9-13
י"ג. דרכי הערכה של התלמידים	עמוד 13
פירוט התכנים שיילמדו במסגרת התכנית	עמוד 14-29
דוגמאות למטלות במסגרת הערכה חלופית	עמודים 30-34

א. תיאור מאפייני בית הספר והסביבה החברתית תרבותית שלו

בית הספר אורט קריית מוצקין הוא אחד מבתי הספר השש שנתיים הגדולים בארץ. בית הספר נוסד ב- 1978 בשותפות של עיריית קריית מוצקין ואורט ישראל. בבית הספר מושם דגש על חינוך ערכי וחזקת ערכי הציונות והדמוקרטיה. בית הספר שואף למיצוי הפוטנציאל האישי של כל תלמיד. בית הספר רואה יעד מרכזי בטיפולו של כל תלמיד, מתמקד בלימוד מעמיק בתחומי התעניינותו של התלמיד ובמקביל נחשף להשכלה כללית רחבה בתחומים אחרים. בית הספר מתאפיין במתן יחס אישי לפרט, מתחשב ברב צדדיותו של המתבגר, בכישוריו הייחודיים ובצרכיו המיוחדים. במסגרת תפיסה זו, מתורגמת החתירה למימוש הפוטנציאל האישי הטמון בכל תלמיד לתביעה מפורשת ולדרישה בלתי מתפשרת בתחום הלימודי, זאת במקביל לסיוע פרטני, לטיפול, לקידום ולהעשרה של התלמידים הזקוקים לכך. חזון בית הספר דוגל בהקניית הרגלי למידה נכונים, אמצעי לחיזוק הדימוי העצמי והגברת המסוגלות העצמית של התלמיד. בית הספר חותר להביא את כל בוגריו ל"קו הגמר" ולהימנע מנשיירה של תלמידים מתקשים. הודות לכל אלה מסיימים התלמידים 12 שנות לימוד ומתגייסים לצבא. באורט קריית מוצקין מאמינים שמכלול הפעילויות – החינוכיות, הלימודיות, החברתיות והקהילתיות עשוי להעניק לכל אחד מהתלמידים הזדמנות וסיכוי ראויים ונאותים להתפתח כאדם בוגר ובשל. השגת מטרה זו מתאפשרת באמצעות המאמץ של כלל המערכת לאפשר לבני הנוער שלומדים באורט קריית מוצקין להתנסות בחוויות הנעורים במלואן, במרחב אקולוגי שבו מושקעים זמן ומשאבים ליצירת סביבה נקייה ונעימה. בית הספר משרת כ- 1100 תלמידים בחטיבה העליונה וכ- 1200 תלמידים בשתי חטיבות ביניים. בחטיבה העליונה, בנוסף למקצועות החובה, קיימות מגמות טכנולוגיות: ביוטכנולוגיה, הנדסת תעשייה וניהול, הנדסת תוכנה, עיצוב אומנות, מערכות מחשבים ורובוטיקה, ניהול עסקי, פרויקט טו"ב - בגרות טכנאי בהתמחות חשמל/אלקטרוניקה. תלמידים יכולים לבחור גם במקצועות הגברה מדעיים בהיקף של 5 יחידות לימוד: ביולוגיה, פיזיקה וכימיה, או מקצועות הגברה עיוניים בהיקף של 5 יחידות לימוד: מדעי החברה (פסיכולוגיה וסוציולוגיה), אמנות, תיאטרון, אסלאם, סינית וערבית. בית הספר משרת אוכלוסיות רבות ומגוונות מאזור הקריות, ומחויב לקבל את כל תושבי הקריה. ייחודיות בית הספר באה לידי ביטוי בכך שלכל תלמיד מותאמת "חליפה אישית" בכדי שיוכל למצות את יכולותיו במטרה לסיים את לימודיו כבוגר אורט קריית מוצקין. בבית הספר לומדות שלוש שכבות: יוד, יא' ו'ב' – 12 כתות בגרותיות.

בית הספר "אורט מוצקין" שם דגש על חינוך לערכים, למחויבות ואחריות אישית כלפי הקהילה. פיתוח התכנית מאפשר לגעת בתחומים אפורים, בהם הדברים לא ברורים באופן מלא עבור תלמידיו ולאפשר להם התנסות ממקום מודע ומושכל לצד קבלת ידע ורכישת כלים יישומיים להתמודדות בחיי המתבגר.

ב. סיבות והנמקות לפיתוח התכנית וייחודיות מול תכניות קיימות

בית ספר תיכון אורט קריית מוצקין הינו בית ספר מקיף הכולל אוכלוסיית תלמידים הטרוגנית מרקע חברתי-תרבותי מגוון. בית הספר מקדיש מחשבה רבה לעשייה משמעותית בתחום החינוך הערכי וכן קידום אקלים בית ספרי מיטבי. בית הספר מאמין באינטגרציה ובמתן כלים מתאימים להשתלבות חברתית, הרחבת אופקים בתחומים חדשניים, העשרת הידע והעניין של התלמידים. לימודי הקרימינולוגיה יהוו תחום ייחודי שישתלב במגמת מדעי החברה, בתרומה החינוכית-חברתית הן ברמת הקהילה והן ברמת בית הספר ובעיצוב זהותו של התלמיד הנמצא בתהליך כה חשוב של התבגרותו.

ייחודיות התכנית באורט מוצקין מתבטאת בקידום בריאותם, רווחתם ובטיחותם של בני נוער שהם תלמידי אורט מוצקין ומהווים אוכלוסייה בעלת מאפייני גיל ייחודיים, אשר עלולים לתרום לפגיעותם והיחשפותם לסיכונים ולמחלות. סיכונים אלו כוללים עישון, שתיית אלכוהול, שימוש בסמים, אלימות בין-אישית, אובדנות, תאונות דרכים, התנהגות מינית מסוכנת או לא מוסרית (אונס, הטרדות מיניות), זוגיות כוחנית ואלימה ועוד. כל אלו עתידים להשפיע על החיים הבוגרים של המתבגר ולהביא בין היתר למעורבות בפשע ואלימות. אוכלוסיית הנוער זמינה ונגישה לניטור ולפעילות מניעה מעצם היותם נמצאים בשלב המורטוריום החברתי בו החברה מאפשרת להם להתנסות על מנת לגבש את זהותם תוך התייחסות סלחנית כלפיהם. לימודי מקצוע הקרימינולוגיה משתלבים עם לימודי הסוציולוגיה, תוך שילוב ידע, תאוריות ומושגים בנושאי הסטייה החברתית, תהליך החיברות, תרבות, המשפחה הן כסוכנות חיברות ראשונית, כקבוצה ראשונית וכן כמעניקה סטטוס שיוכי בסיסי בהצבת היחיד במבנה הריבוי של החברה ובקביעת נקודת זינוק והזדמנויות בחייו.

ג. היקף השעות ומספר יחידות הלימוד של התכנית

לימודי הקרימינולוגיה ישתבצו במגמת 5 יח"ל מדעי החברה- מגמה עיונית. התלמידים ילמדו 2 יח"ל סוציולוגיה + 2 יח"ל קרימינולוגיה + 1 יח"ל עבודת חקר במדעי החברה. (לצד מסלול נוסף של לימודי סוציולוגיה- פסיכולוגיה)

הלימודים יתקיימו לאורך שנתיים: בשכבת י"א- 3 ש"ש שבועיות- 90 שעות שנתית. בשכבה י"ב- 3 ש"ש שבועיות- 90 שעות שנתית. סה"כ 180 ש"ש.

ד. הצגת כותבי התכנית ושותפיה ותיאור כישוריהם ואיפיוניהם של המורים העתידיים ללמד בתכנית

גב' אורנה אפשטיין, רכזת מגמת מדעי החברה, תואר ראשון במדעי החברה ובמדעי המתמטיקה ותעודת הוראה, לימודי תואר שני במדעי ההתנהגות והניהול בטכניון.
גב' יעל שמואל, תואר ראשון בסוציולוגיה והוראה, תואר שני במדע המדינה אוניברסיטת חיפה. מלמדת 30 שנה סוציולוגיה ופסיכולוגיה, מגישה למבחני בגרות.
גב' ענבל שומרון, תואר ראשון B.A במדעי החברה, תואר שני M.A ייעוץ והתפתחות האדם אוניברסיטת חיפה. יועצת חינוכית 6 שנים המלמדת סוציולוגיה ופסיכולוגיה, מגישה לבגרויות בתחום.
גב' שרית לבונסקי ווב תואר ראשון B.A סוציולוגיה וייעוץ חינוכי, תואר שני M.A ייעוץ חינוכי, פסיכותרפיה גוף נפש מבוססת מיינדפולנס.

ה. תיאור קהל היעד (התלמידים) של התכנית

תכנית הלימודים מיועדת לתלמידי מגמת מדעי החברה, הלומדים במסלול העיוני. היות ובית הספר הינו תיכון מקיף, תלמידי המגמה מגיעים מרקע סוציאקונומי מגוון, ממשפחות וותיקות וממשפחות של עולים. מדובר בתלמידים חילוניים ועירוניים.

הלימודים במסלול של הקרימינולוגיה יהיה פתוח לכלל התלמידים הבוחרים ללמוד במדעי החברה מתוך עניין ומחויבות.

ו. התפיסה הרעיונית של התכנית

צוות מגמת מדעי החברה, ששוקד על בניית התכנית, מעוניין לחדש בתחומי הדעת במגמה, בהתייחסות לתחום הקרימינולוגיה כענף חשוב ומעניין, לעודד בקיאות ומיומנויות חשיבה בכלל וחשיבה ביקורתית בפרט בנושאי פשיעה ועבריינות. כבסיס לעיצוב תלמידים מודעים ומעורבים חברתית שיסייעו בשמירה על הסדר החברתי כאזרחי העתיד.

תחום הדעת וארגונו: התכנית מבוססת על נושאים שונים מתחום הקרימינולוגיה. הסיבה לכך היא שמעבר לסקרנותם הגדולה של בני הנוער בנוגע לפשיעת נוער והשלכותיה, אנו מאמינים שלימוד על עבריינות ימנע עבריינות ויסלול את הדרך למצטיינים, לפיתוח רעיונות ופתרונות מחקריים בתחום. התכנית הייחודית קשורה קשר הדוק לתכנית הלימודים בסוציולוגיה בגלל הנושאים המשיקים והמשלימים בשתי התכניות. רוב התיאוריות המודרניות להסבר התופעות בהן עוסקת הקרימינולוגיה הן בעלות אוריינטציה סוציולוגית ברורה ומדגישות את חשיבות הגורם המשפחתי, החברתי, התרבותי והסביבתי להסבר תופעת הפשיעה והסטייה בחברה. אנו מוצאים קשר הדוק בין תופעות הפשיעה ומיגורן להקשר הסוציולוגי ואנו מעוניינים ליצור חוויה לימודית מאתגרת ופורה עבור תלמידנו.

התוכנית מדגישה כמה מסרים ערכיים ברורים, אשר לאורם אנו רוצים לחנך את התלמידים, ואשר ביחס אליהם אנו נוקטים עמדה ברורה. זאת, אף שבמהלך הדיון יש לאפשר ביטוי של דעות מגוונות. מסר נגד אלימות חייב לעבור במפורש: יש לעשות אבחנה בין הלגיטימציה להרגיש רגשות שונים, כולל רגשות קשים תסכול, כאב, כעס, פחד ועוד ולתת להם ביטוי מילולי, לבין שלילה מוחלטת של התנהגות אלימה כלפי הזולת. חשוב שתהיה הלימה בין מסרי התוכנית לבין אופן העברתה. לדוגמה: התוכנית מטפחת יחסי אמפתיה, חשוב שגם הדיון בכיתה יתאפיין בהתייחסות אמפתית. כמו כן, שוב שתהיה הלימה בין האקלים הבית-ספרי והדרך שבה מגיב הצוות החינוכי ומטפל באירועי אלימות לבין מסרי התוכנית.

ז. ייחודיות התכנית

ייחודיות התכנית: ייחודיות התכנית מתבטאת בנושאים הנלמדים- תיאוריות בקרימינולוגיה, חומרים פסיכואקטיביים: סמים ואלכוהול, עבריינות נוער, אלימות במשפחה ואלימות כלפי נשים, חינוך לזוגיות בריאה ומכבדת, הסכנות שבאינטרנט בכלל ותופעת הבריונות ברשתות החברתיות בפרט. נושאים אלו אינם נלמדים במסגרת תכניות הלימודים האחרות של משרד החינוך אלא במסגרת האקדמיה. מעבר לנושאים התאורטיים המוצגים בתכנית שיפורטו בהרחבה בסעיף הבא של המסמך, ייחודיותה של התכנית תבוא לידי ביטוי ביצירת לומד עצמאי שמשלב בתהליך הלמידה עקרונות של הלמידה ההיברידית, יכולת הבנה ולמידת טקסטים עיונים באופן עצמאי על מנת לפתח בלומד משמעת עצמית ומוטיבציה פנימית. בנוסף לכך, התלמידים יעברו תהליך למידה חוויתי המשלב השתתפות בפעילויות חווייתיות הקשורות לנושאי הלימוד ומשלבות אקטואליה הישראלית עם חומר תיאורטי. מסלול זה פותח מספר אפשרויות ואולי בעתיד יוכלו התלמידים לפנות לעיסוק מקצועי בתחום. בכיתות י"א ו"ב יעברו התלמידים סדנאות ייחודיות הקשורות לסמים ואלכוהול, זוגיות ללא אלימות. דרכי הוראה שמשלבות דיונים פתוחים המעודדים חשיבה עצמית, בשילוב בדרכי הערכה חלופית. ניתוח מאמרים אקדמיים, צפייה בסרטים רלוונטיים ולמידה מהם תוך יישום התאוריות והמושגים וניתוח שיטתי בדו"ח צפייה. העשרה בסיוורים לימודיים עליהם יידרש התלמיד להגיש דו"ח סיור, עבודת צוות בעיצוב כרזה לקידום שוויון וכבוד ביחסים זוגיים ולמניעת אלימות בזוגיות, וכן בבניית תכניות התערבות ומניעה של שימוש בסמים ואלכוהול.

שיטות הוראה והערכה אלטרנטיביות יאפשרו לתלמידים לבחור מטלות להערכה חלופית. מיומנויות חשיבה מסדר גבוה. גיוון בדרכי הוראה וחשיפת התלמידים לדרכי הוראה חלופית מתאימים לאוכלוסייה ההטרוגנית של בית ספרנו. ומאפשרת להם חשיפה, עניין ומוטיבציה לימודית וכן רצון למעורבות ופתיחות לנושאים הנלמדים. תהליך ההוראה והלמידה יותאם להוראה ולמידה היברידית המשלבות שיעורים מקוונים ושיעורים פיזיים בביה"ס, אופן למידה זה יתרום לתהליך למידה עצמאי של התלמיד, יאפשר פיתוח אחריות, מוטיבציה פנימית וגיוון בדרכי הלמידה. בנוסף, כל תלמיד יוכל לבחור הערכה חלופית ממגוון אפשרויות שיוצגו על ידי הצוות המלמד והכוללות עבודה, ניתוח תוכן, בניית תכניות התערבות, התכנים המוצגים נבחרו על ידי הצוות מתוך תפישה רואה בנוער את עתיד החברה ולכן ישנה חשיבות רבה להגביר את מעורבותו כדי ליצור חברה טובה יותר, התכנים נבנו מתוך האקטואליות שלהם לחברה ולהתמודדויות עם בעיות חברתיות שלה, ברמת המאקרו כחברה, ברמת המשפחה וקבוצות חברתיות וברמת המיקרו של היחידים ובראשם המתבגרים שהם תלמידנו

רגישות הנושאים בתכנית:

ייתכן מאוד שיהיו תלמידים שהדיון בנושאים אלו יעורר בהם חוויות אישיות, לעיתים קשות. חשוב, אם כן, להיות ערים לתגובות של התלמידים, לנאמר בגלוי ואף בסמוי. כאשר תלמידים מעלים דוגמאות אישיות, יש לסייע להם לדבר ברמה העקרונית על מנת שלא לחשוף עצמם, ובה בעת להציע להם להיוועץ עם אנשי מקצוע.

בנוסף נתייחס באמפתיה בכל מה שקשור באחריות החברה בשיקום העבריינים. המטרה היא ליצור אמפתיה לא מהמקום של האדרת העבריין אלא להראות שהחברה היא זו שאחראית למצוא לעבריין דרך לחיות את חייו באופן נורמטיבי לימודי המגמה יתקיימו במשך שלוש שנים בכיתות י', י"א ו י"ב: התלמידים החלו ללמוד כבר השנה בכיתה י' סוציולוגיה וייגשו לבגרות בכיתה י"א. בכיתה י"א יתחילו התלמידים ללמוד את התכנית הייחודית בקרימינולוגיה. התכנית מתפרסת על פני 180 שעות שילמדו במשך שנתיים.

ח. התלמיד וצרכיו

תלמידי המגמה יהיו תלמידי כיתות י"א ו-י"ב שבחרו במגמה מתוך עניין בנושאי המגמה והם תלמידי הכיתות העיוניות. צוות זה יחליט במשותף עם רכזת המגמה על קבלת תלמידים אלו למגמה, ובמערכת השיקולים יילקח בחשבון גם פוטנציאל תלמידים אלו לעמוד בדרישות המגמה ולהשיג תעודת בגרות מלאה.

התלמידים מגיעים משכבות אוכלוסייה הטרוגניות החלטנו לפתח תכנית ייחודית זו על-מנת לקדם קשר וקרבה בין תלמידים שונים ברקע החברתי-כלכלי ותרבותי הנפגשים בקבוצת לימוד המגמה, התכנית הייחודית מאחדת סביב תכניה את תלמידי המגמה, תוך למידה משותפת, חווייתית ושיתופית של נושאי הקרימינולוגיה בזיקה רבה לחברה הישראלית ולהתמודדות עם בעיות חברתיות אקוטיות כגון: שימוש בחומרים פסיכואקטיביים בחברה ובקרב בני נוער, אלימות במשפחה ובזוגיות, אלימות כלפי נשים, בריונות ברשתות החברתיות. הידע והמודעות של התלמידים ילכדו אותם סביב המטרות המשותפות של תכנית הלימודים.

ט. המורה ותפקידיו

תיכון אורט קריית מוצקין הוא תיכון ותיק ומגמת מדעי החברה היא מגמה עיונית מבוקשת בקרב תלמידינו עשרות שנים. צוות מורי המגמה המלמדת את מקצועות מדעי החברה: סוציולוגיה ופסיכולוגיה. צוות מדעי החברה בבית ספרנו מעוניין להרחיב את המגמה ולהוסיף את הוראת מקצוע הקרימינולוגיה, כמקצוע חדש ושמסקרן את תלמידינו, ויתרום להם, לקהילה ולחברה הישראלית.

תפקידי המורה לקרימינולוגיה:

1. המורה ילמד את תחום הדעת באמצעות הוראה דידקטית מקצועית ומעניינת.
2. על המורה להיות מומחית לתהליכי למידה ולסייע להתפתחות התלמידים.
3. המורה יתווך באינטראקציה הסביבתית עם הלומדים ויכוון אותם לקראת יכולת לימוד עצמאית.
4. המורה יזמין לתלמידים ולתלמידות הרצאות, סדנאות, סיורים, ראיונות ועוד שלל פעילויות חווייתיות במטרה להוביל את התלמידים לרמת מומחיות בחומר הנלמד.
5. המורה תוביל את תלמידיו לרכישת מיומנויות ניתוח באמצעות חשיבה רפלקטיבית, בדיקת מושגים והצגת רעיונות חדשים.
6. המורה ייצור אינטראקציה משותפת עם תלמידיה, ילווה, יסייע ותהא שותפה פעילה בתכנית בכדי להוביל את תלמידיו לתהליך למידה משמעותי

י. דרכי הוראה

השגת המטרות המגוונות של התכנית דורשת שימוש במגוון שיטות הוראה, ובעיקר בשיטות המאפשרות ללומד להיות פעיל בלמידתו. דרכי ההוראה יתרמו לשימוש באסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה, להתפתחות האישית של התלמיד כלומד עצמאי וכלומד בצוות.

נעודד תהליכי חקר: תהליך שבו התלמידים יחד עם מוריהם חוקרים שאלות, מעלים השערות לגבי תשובות לשאלות, מגדירים משתנים ומושגים, עורכים ביקורות ומסיקים מסקנות. שכן הקרימינולוגים כמדעני החברה, משתמשים במגוון שיטות חקר עיוניות ושיטות אמפיריות.

הפעלת שיטות החקר כחלק מלימוד המקצוע מקנה לתלמידים: היכרות של דרכי החשיבה הקרימינולוגית והבנתה. היכרות של דרכי החקר במדעי החברה. לימוד של מושגים, רעיונות ותכנים ויישומם.

הנושאים הבאים יילמדו באמצעות חלופות הוראה. ההוראה תעודד **שימוש באסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה**, כפי שיפורט בטבלאות נושא הלימוד. למשל: מידענות, מיזוג טקסטים, שאלת שאלות, ניסוח השערת חקר וזיהוי משתנים, השוואה, הערכה, יישום, אנליזה וסינתזה.

תיאוריות קרימינולוגיות. תאוריות ומחקרים בנושאים: חומרים פסיכואקטיביים- סמים ואלכוהול כולל גישות ודרכי מניעה. עבריינות נוער, אלימות במשפחה ובזוגיות, אלימות כלפי נשים ותופעת הבריונות ברשת.

כלים דיגיטליים: השימוש במחשב על גווניו השונים נותן לתלמידים כלים והתנסות בחוויה לימודית שונה. התלמידים ילמדו להשתמש במעבד תמלילים ובמאגרי מידע. התלמידים ילמדו לחפש נתונים, לעבד אותם בצורות שונות בעזרת המחשב ולהציגם בצורה ברורה ונאה. התלמידים יבצעו מטלות שונות כהגשת דו"ח צפייה בסרט, כתיבת דו"ח סיור לימודי, עיצוב כרזה ובניית תכנית התערבותית (מניעה) במטלות אלה, בשיעורים ובהכנת מטלות כשיעורי בית, התלמידים יסתמכו על מקורות מידע אקטואליים שיאתרו באמצעות המחשב. הם יחשפו לנתונים סטטיסטיים, יופנו לאתרים אחרים בעולם, לקריאת מאמרים שמצויים ברשימה הביבליוגרפית ואחרים שיאתרו בעצמם. התלמידים יתנסו בתוכנות מחשב לעריכת תמונות וסרטונים. לרשות התלמידים עומדים חדרי המחשבים של בית הספר והספרייה במהלך יום הלימודים ולאחריו.

י"א. פירוט המטרות הכלליות של התכנית (מטרות ערכיות, תרבותיות, חברתיות, קוגניטיביות ורגשיות ומטרות בתחום של כישורי למידה)

מטרות העל של התכנית

התכנית תשאף לטפח בתלמידים רמת מודעות חברתית גבוהה מתוך הבנת המציאות באשר לתופעות פשיעה וסטייה בחברה ורמת מחויבות גבוהה למציאת פתרונות אפשריים. הם יעברו תהליך הדרגתי ומצטבר של שינוי עמדות וגיוס למען מטרות חברתיות ערכיות. התכנית תיצור תהליכי למידה אינטנסיביים, מגוונים, מעוררי עניין ומעורבות. תקדם תקשורת פתוחה ומכבדת, עבודת צוות וסיעור מוחין בתהליכים קבוצתיים, חשיפה למקורות מידע אקדמיים ועדכניים, תפתח בתלמידינו רמות חשיבה גבוהות: חשיבה ביקורתית, השוואתית, מעריכה והסקת מסקנות. כמו-כן התכנית תקדם תלמידים חלשים ותשאף למצוינות בקרב התלמידים החזקים יותר.

מטרות בתחום הידע:

1. התלמידים ירכשו ידע תיאורטי ויישומי מדעי בקרימינולוגיה, תוך התמקדות בעבריינות נוער, אלימות ברשתות החברתיות, אלימות במשפחה ואלימות כלפי נשים, שימוש בחומרים פסיכואקטיביים.
2. התלמידים יעמיקו את ידיעותיהם וייצרו ידע חדש מתוך יישומה של תכנית לימודית חדשנית ומעניינת, שתיצור גירויים אינטלקטואליים ולמידה משמעותית שתוביל להצלחה לימודית ולהישגים גבוהים בקרב תלמידינו.
3. התלמידים ייחשפו לבעיות חברתיות אקטואליות בחברה הישראלית. לתרומה בחברה ובקהילה, ובכך לאפשר להם להגיע להישגים לימודיים גבוהים.

מטרות בתחום המיומנויות:

מיומנויות קוגניטיביות –

1. התלמידים יסגלו ראייה רב מימדית אודות תופעת עבריינות בני נוער, שימוש בחומרים פסיכואקטיביים, אלימות במשפחה ואלימות כלפי נשים בפרט, עבריינות דיגיטלית ואלימות ברשתות החברתיות ויזהו בהן גורמים, מאפיינים ומרכיבים.
2. התלמידים יפתחו יכולת השוואה בין גישות ותיאוריות מתוך תופעות הפשיעה תוך התייחסות לתופעות בהיבטים של בעיה חברתית, סטייה חברתית ובהתייחסות להקשרים חברתיים, כלכליים ותרבותיים העוסקים בקרימינולוגיה.
3. התלמידים יפתחו גישה וחשיבה ביקורתית ויצירתית, הן בהיבט התיאורטי והן בהיבטים מעשיים באמצעות ניתוח, יישום והבנה של אירועים אקטואליים הקשורים לנושאים הנלמדים בשיעור.
4. התלמידים יפתחו יכולות המשגה וילמדו לנסח שאלות חקר והשערות באמצעות הגשת דו"ח סיורים על פי תבנית של שאלות מנחות, דו"ח ניתוח אירוע, דו"ח ניתוח סרט בצפייה מודרכת ומענה בהדרכת המורה והכוונתה.

מיומנויות אישיות -

1. התלמידים יתמודדו עם התנסויות למידה חדשות, ידעו להתמודד עם כישלונות ולהיבנות מהם.
2. התלמידים ילמדו להשתמש באסטרטגיות של למידה עצמית באמצעות מקורות ביבליוגרפיים שונים בספרות עזר מדעית, באינטרנט, שימוש מושכל באמצעי אתר ויקיפדיה, בעיתונות ובתקשורת על מנת לתמוך בחומר הנלמד. התלמיד יקבל בבית הספר בשימושי מחשב ובספריה במסגרת שיעורי הכיתה.
3. התלמידים יפתחו חשיבה רפלקטיבית על תהליכי הלמידה שלהם, בהתייחסות לידע שרכשו, בהתייחסות לשינוי בעמדותיהם, וכן לתהליכים מנטליים, ערכיים ורגשיים שעברו במשימות הלימודיות השונות.

4. התלמידים ישכללו את יכולת ההתמודדות שלהם עם סביבה משתנה ומצבים של חוסר ודאות.

מיומנויות בינאישיות -

1. התלמידים יפתחו מודעות, הכלה, אמפטיה וראיית האחר בדיון בסוגיות חברתיות כמו בריונות ברשת, שימוש לרעה בטבק, אלכוהול וסמים ונורות אדומות בקשר זוגי.

2. התלמידים ירכשו יכולות של עמידה מול קהל וניהול דיון .

3. התלמידים יכירו בחשיבות תקשורת בינאישית באמצעות קשב, דיאלוג ועבודה בשיתוף פעולה. התלמידים יתנסו בעבודת צוות, סיעור מוחין ותהליכים קבוצתיים תומכי תהליכי למידה וחשיבה לצד ערכי הקשבה וכבוד הדדיים, סובלנות וקבלת האחר

מטרות בתחום הערכים:

1. התלמידים יפתחו סובלנות כלפי דעות שונות וכיבוד האחר.

2. התלמידים יכירו בחשיבותן של גישות שונות לפיתוח רגישות, מודעות וביקורתיות אישית וחברתית בהתייחסות לתהליכים חברתיים, מדיניות ותוכניות חברתיות הנוגעות לתחום הקרימינולוגיה בחברה הישראלית.

3. התלמידים יעמיקו את תחושת הזהות, השייכות והגאווה, תוך הדגשת חשיבות המוסר האישי והחברתי לקיום צדק אמיתי באמצעות פיתוח עמדה חיובית כלפי בית הספר, הקהילה והחברה בה הם חיים. עידוד קונפורמיות ומעורבות חברתית של התלמידים, ליצירת אקלים חברתי מיטבי בכל מעגלי השתייכותו.

4. התלמידים יכירו בחשיבות ובאפשרות הפעולה שלהם ליצירת שינוי וקידום בחברה הן כיחידים והן כקבוצה באמצעות הצדדים הקשורים למערכת אכיפת החוק ושלטון החוק במדינת ישראל ובאמצעות סיוע לקהילה.

י"ב. ראשי הפרקים של הנושאים הנלמדים ודרכי ארגון התוכן

תכנית י"א

נושא	תת נושאים	שעות
מבוא לקרימינולוגיה:	קרימינולוגיה כמדע- שילוב בין- תחומי במדעי החברה. ההיסטוריה של הקרימינולוגיה המודרנית: האסכולה הקלאסית, האסכולה הפוזיטיביסטית. מהי סטייה חברתית, יחסיותה של הסטייה. המושגים פונקציה ודיספונקציה ויישומם בהקשר של סטייה ועבריינות. מהי עבירה וסוגי עבירות שונים, חוק העונשין והדין הפלילי. עבירות הפוגעות בגוף, עבירות הפוגעות ברכוש.	סה"כ 18 ש'
תאוריות בתחום הקרימינולוגיה:	תאוריות ביולוגיות קלאסיות לתוקפנות, תורשה, סביבה ועבריינות. טיפול גוף ועבריינות- סומטו טייפס לפי שלדון המשפחה ותהליך הסוציאליזציה כגורמי עבריינות. סטייה חברתית ותאוריית התיוג. תאוריות המצב החברתי, מצבי אנומיה: התאוריות של דירקהיים (אנומיה חברתית) ומרטון (אנומיה אישית). תאוריית הפיקוח החברתי של הירשי. תאוריות למידה חברתית: ההתחברות הדיפרנציאלית -סאתרלנד	סה"כ 31 ש'

סה"כ 41 ש'	תאוריות על גיל ההתבגרות הסבר על תופעת עבריינות נוער. הסברים תאורטיים לעבריינות נוער: תת-תרבות עבריינית על פי אלברט כהן. הקשר בין מעמד חברתי-כלכלי ועבריינות נוער. עבריינות "מצוקה" ועבריינות "בני טובים". כולל מחקרים בנושא. אמצעי התקשורת ועבריינות נוער, נוער מצוקה, נוער מהגר ועבריינות. מעמד הפנאי על פי דאונס ורוט-תרבות הפנאי, שעמום, הזדמנויות ופיתויים כגורמים שמובילים לעבריינות נוער. אכיפה משטרתית: חקירת קטינים וזכויות קטינים שמעורבים לכאורה בפלילים סוכנויות טיפול בעבריינות נוער לצד המשטרה, כולל פרויקט אס"א, "עיר ללא אלימות" ועוד מניעת עבריינות נוער	עבריינות נוער:
סה"כ י"א-90 ש'		

תכנית י"ב

נושא	תת נושאים	שעות
אלימות ובריונות ברשתות החברתיות:	מאפייני התקשורת באינטרנט והרשתות החברתיות. אלימות ברשת: הגדרה ומאפיינים היקף התופעה ומממדיה מעורבות בבריונות ברשת תפקידים שונים: התוקף/ משתתף בבריונות, הקרבן, העד. השלכות האלימות ברשת על תחומים חברתיים, רגשיים. אלימות ופגיעות ברשת האינטרנט: מאפיינים, דפוסים, גורמי סיכון וגורמים מגנים בקרב ילדים ובני נוער. אתרים ובפעילויות ברשתות החברתיות המעודדים שיימינג וחרמות, סקר בנושא תופעת השיימינג בקרב בני הנוער בישראל. הצגת אירועים שהתרחשו במציאות והשפעתם על הקורבן ההסדר החוקי- צילום והפצה של תמונות ברשת האינטרנט טיפול המשטרה במקרים של אלימות מקוונת. תכניות טיפול ומניעה: איגוד האינטרנט הישראלי, המרכז לאינטרנט בטוח ופעילויותיו.	סה"כ 29 ש'

ס"ח 44	סמים- ההיבט הפלילי. ההיבט החברתי, מהי בעיה חברתית? שימוש בסמים כבעיה חברתית. כולל היקף התופעה והשלכותיה בקרב בני נוער סיווג של סמים והשפעותיהם. סמים חוקיים- שימוש בטבק ואלכוהול. שימוש רפואי, שימוש חוקי, שימוש לרעה, שימוש אינסטרומנטלי לגליזציה של הקנאביס היבטים משפטיים, השלכות. טיעונים בעד ונגד הלגליזציה של הקנאביס. סיור למרכז גמילה מלכישוע. תאוריית הקונפליקט כהסבר לצריכת סמים ולהשפעות ההרסניות של הסם. תכנית מניעה – מבוא מניעה. חיסון, גורם סביבתי, גישה חיסונית, גישה מניעתית, גישה התפתחותית. מניעה אוניברסלית, גורמי סיכון, גורמי הגנה. מניעה סלקטיבית. מניעה אינדוקטיבית, קהילה טיפולית, תכנית 12 הצעדים ושלושת המעגלים-המודל של קפלן. בניית תכנית התערבות מניעת שימוש בסמים.	חומרים פסיכואקטיביים: סמים ואלכוהול. שימוש בסמים הבניה של בעיה חברתית סמים ההיבט החברתי היקף השימוש בארה"ב וישראל- הדומה והשונה היבט משפטי תיאוריית הקונפליקט מניעה- מבוא תכנית מניעה- מאפיינים ראשוניים. תכנית מניעה- מאפיינים שניוניים. תכנית מניעה- מאפיינים שלישוניים. עבודה מסכמת
ס"ח 17 ש'	המשפחה המסורתית והמודרנית ותופעת האלימות במשפחה. החוק הפלילי בהקשר לאלימות במשפחה. מין, מגדר, מיניות, הקשר בין מעמד האישה ותופעת האלימות כלפיי נשים היקף התופעה ומאפייניה השפעת אמצעי התקשורת ודימוי נשים בפרסומות סימני אזהרה מוקדמים "נורות אדומות בקשר"	אלימות במשפחה בדגש נגד נשים

	אמצעי מניעה וטיפול בתופעת האלימות כלפי נשים, השירות הסוציאלי ותפקידיו, מעונות לנשים מוכות. דוח צפייה מסרט- ענת אלימלך	
סה"כ י"ב-90 ש		

סה"כ י"א 90 + י"ב 90 = 180 ש"ש.

י"ג. דרכי הערכה של התלמידים

י"א	י"ב
2 מבחנים מסכמים- 1 <u>בכל</u> מחצית 70%	מבחן מסכם- 1 מחצית א' 30%
דו"ח צפייה מודרכת בסרט 10%	דו"ח צפייה מודרכת בסרט 10%
יום שיא 20%	דו"ח סיור לימודי לבית סוהר ויום שיא 20%
	מטלה מסכמת- עבודת צוות בבניית תכנית התערבות- מניעת שימוש בסמים ובאלכוהול 40%
ציון מסכם י"א מהווה 50% מהציון הסופי	ציון מסכם י"ב מהווה 50% מהציון הסופי

פירוט התכנים שיילמדו במסגרת התכנית

נושא	תת-נושא	מטרות	חשיבה	מושגים	ביבליוגרפיה	ש"ש
מבוא לקרימינולוגיה ותיאוריות בתחום הקרימינולוגיה	1. ההיסטוריה של הקרימינולוגיה המודרנית: האסכולה הקלאסית, האסכולה הפוזיטיביסטית.	התלמיד יבין את הקשר בין מאפייני התקופה לבין העונש המוטל על העברין, הבנת התיאוריות, ניתוח וזיהוי סוגי העבריינים, התלמיד ידע לבקר את התיאוריות.	ידע, אנליזה, הבנה, יישום, הסקת מסקנות	שיקול תועלת, עונש מרתיע, העברין הרציונלי, דטרמיניזם, שיקום העברין.	שוהם, ש.ג. רהב ג. ואדד, מ. (1987), קרימינולוגיה, תל אביב, שוקן. (עמ' 23-27).	4
	2. מהי סטייה חברתית, יחסיותה של הסטייה. המושגים פונקציה ודיספונקציה ויישומם בהקשר	התלמיד יבין מהי סטייה חברתית, מהי יחסיותה. התלמיד יבין את התיאוריה הפונקציונאלית וגישתה כלפי הסטייה החברתית.	הבנה, יישום	סטייה חברתית, התיאוריה הפונקציונאלית, יחסיות הסטייה, סטייה חברתית.	שוהם, ש.ג. רהב ג. ואדד, מ. (1987), קרימינולוגיה, תל אביב, שוקן. (עמ' 9-23).	4

				התלמיד ידע להגדיר את המושגים ולמצוא אותם בתוך טקסט נתון.	של סטייה ועבריינות.	
10	גז ש' ורון מ' (2001) המשפט הפלילי: מדריך לדיני העונשין בישראל. ת"א:משכל וספרי חמד. מע' 27-37. אדד, מ: רהב, ג: שוהם, ג (2004), קרימינולוגיה: שוקן, ירושלים ותל-אביב: עמ' 60-76, 526-538. חוק העונשין בויקיטקסט - https://he.wikisource.org/wiki/%D7%97%D7%95%D7%A7%D7%94%D7%A2%D7%95%D7%A0%D7%A9%D7%99%D7%9F	סטייה חברתית, המשפט הפלילי, סוגי עבירות, חוק העונשין.	ידע, הבנה והשוואה	התלמיד יכיר את חוק העונשין והדין הפלילי. התלמיד יבין את ההבדלים בין סוגי העבירות השונות וידע להשוות בניהם.	3. מהי עבירה וסוגי עבירות שונים, חוק העונשין והדין הפלילי. עבירות הפוגעות בגוף, עבירות הפוגעות ברכוש.	
4	שוהם, ש.ג. רהב ג. ואדד, מ. (1987), קרימינולוגיה, תל אביב, שוקן. (עמ' 64-82).	אטביזם, העבריינות מלידה, עבירות טבעיות.	ידע, הבנה, הסקת מסקנות	התלמיד ידע להסביר מה משפיע יותר על האדם – התורשה או הסביבה? התלמיד יכיר את המחקר ויסיק מסקנות ממנו.	4. תאוריות ביולוגיות קלאסיות לתוקפנות, תורשה, סביבה ועבריינות.	
4	שוהם, ש.ג. רהב ג. ואדד, מ. (1987), קרימינולוגיה, תל אביב, שוקן. (עמ' 64-82).	אקטומורפי, מזומורפי, אנדומורפי, פיקני, אסטני, אתלטי.	ידע וניתוח מאמר	התלמיד יכיר את התיאוריה של שלדון שעוסקת בקשר שבין תורשה לעבריינות. התלמיד יכיר את המחקר של	5. טיפוס גוף ועבריינות. המחקר של שלדון על הקשר בין	

				שלדון ואת הליקויים המתודולוגיים בעבודתו.	תורשה ומאפיינים פיזיולוגיים לבין עבריינות.	
10	שוהם, ש.ג. רהב ג. ואדד, מ. (1987), קרימינולוגיה, תל אביב, שוקן. (עמ' 229-235).	חיברות, מתחים במשפחה, המשפחה ההרוסה, דחייה של ההורים את הילד. משפחה עבריינית.	הבנה	התלמיד יסביר מהי משפחה הרוסה. התלמיד יבין את מאפייני המשפחה הגורמים לילד להיות עבריון.	6. המשפחה ותהליך הסוציאליזציה כגורמי עבריינות.	
3	שוהם, ש.ג. רהב ג. ואדד, מ. (1985), קרימינולוגיה, תל אביב, שוקן. (עמ' 99-114). שוהם, ש.ג. רהב ג. ואדד, מ. (1987), קרימינולוגיה, תל אביב, שוקן. (עמ' 371-403).	תסכול סטטוס, נער כנופיה, נער פינת רחוב, נער קולג', תת- תרבות עבריינית, בלתי תועלתית, זדונית, שוללנית, מאפייני המעמד הנמוך והבינוני.	ידע, הבנה, יישום	ידע- התלמיד יכיר סוגי הקבוצות השונות של עבריינות נוער הבנה- התלמיד יבחין בין המטרות של המעמד הנמוך, למטרות של המעמד הגבוה. יישום- התלמיד יסביר מדוע יש עבריינות רבה יותר בקרב המעמד הנמוך.	7. אלברט כהן- תת תרבות עבריינית	
2	שוהם, ש.ג. רהב ג. ואדד, מ. (1987), קרימינולוגיה, תל אביב, שוקן. (עמ' 234).	פיקוח ובקרה כבולמי פשע, מעורבות בקהילה, קשרים, מחויבות, אמונות	הבנה	התלמיד יבין את ארבעת מנגנוני בולמי הפשיעה על-פי הרשי	8. תאוריית הבקרה והפיקוח של החברתי של הירשי.	
4	שוהם, ש.ג. רהב ג. ואדד, מ. (1987), קרימינולוגיה, תל אביב, שוקן. (עמ' 256-265).	התחברות דיפרנציאלית, התנהגות עבריינית	ידע, הבנה, יישום, השוואה,	ידע- התלמיד יכיר את תשעת העקרונות של התיאוריה הדיפרנציאלית	9. תאוריות למידה חברתית- תאוריית	

		נלמדת, ביוטופ. הזדהות דיפרנציאלית.	הסקת מסקנות	יישום- התלמיד יזהה את עקרונות התיאוריה עפ"י מאמר	ההתחברות הדיפרנציאלית של סאתרלנד.	
				הבנה- התלמיד יסביר את מאפייני "הגנב המקצועי"		

נושא	תת- נושא	מטרות	חשיבה	מושגים	ביבליוגרפיה	ש"ש
גיל ההתבגרות ועבריינות נוער	10. מבוא- הגדרת גיל ההתבגרות. מאפייני גיל ההתבגרות ומטרותיו. היכרות עם תאוריה התפתחותית של אריקסון. (שלב חמישי).	הכרת המונח גיל ההתבגרות על מונחיו השונים. הכרת שלב הטשטוש מול זהות של אריקסון.	ידע הבנה, ניתוח	גיל ההתבגרות, שלב המורטוריום, אנשי השוליים. טשטוש מול זהות	בר-אל, צ' ; נוימאיר, מ' (1996). מפגשים עם הפסיכולוגיה ; 2 ; רכס ; אבן יהודה ; עמודים 175- 42-45, 178.	4
	11. רקע, היקף התופעה.	התלמיד יכיר את היקף התופעה , אפיון האוכלוסייה, ובעיות	ידע, הבנה ,	הגדרות, היקף התופעה, מאפייני עבירות נוער, "חוק הנוער טיפול השגחה"	זלבה , (1998). משטרה- אסופת מאמרים, הוצאת משטרת ישראל.	4

		הייחודיות לנוער.	השוואה ויישום.	(1960), חוק הנוער שפיטה ענישה ודרכי טיפול (1971).	אדר, מ' ; רהב, ג' ; שוהם, ג' (2004). קרימינולוגיה ; שוקן ; ירושלים ותל-אביב ; עמודים 539-553.
4	הסברים תיאורטיים לעבריינות הנוער.	12. אלברט כהן- תת תרבות עבריינית	התלמיד יכיר את סוגי הקבוצות השונות של עבריינות נוער על-פי אלברט כהן.	ידע	אלימות לשמה, עבריינות לא רוחנית, שוללנות, ערכי המעמד הבינוני מול ערכי המעמד הנמוך, נערי קולג', נערי פינת רחוב, חברי הכנופיה העבריינית, סמלי המעמד הבינוני.
			- התלמיד יבחין בין המטרות של המעמד הנמוך, למטרות של המעמד הגבוה.	הבנה	
			- התלמיד יסביר מדוע יש עבריינות רבה יותר בקרב המעמד הנמוך.	יישום	
2	13. עבריינות "מצוקה", עבריינות "בני טובים".	התלמיד יכיר את המונחים נוער במצוקה, ובני טובים. התלמיד יכיר מחקרים בתחום.	ידע הבנה השוואה ויישום.	אמצעי תקשורת ופשיעת נוער, פנאי, שעמום וחוסר אמצעים, סוגי כנופיית הנוער, בני טובים, עבריינות נוער מהגר, נוער מצוקה ובני טובים.	אדר, מ' ; רהב, ג' ; שוהם, ג' (2004). קרימינולוגיה ; שוקן ; ירושלים ותל-אביב ; עמודים 556-566.

נושא	תת- נושא	מטרות	חשיבה	מושגים	ביבליוגרפיה	ש"ש
	14. מעמד הפנאי דאונס ורוט	התלמיד יבין את העבריינות של "בני הטובים". התלמידים יבינו את הגורמים לעבריינות בני טובים. התלמידים יישמו הגורמים: חברת השפע, תרבות הפנאי, שעמום כגורם לעבריינות.	הבנה	חברת השפע, תרבות הפנאי, שעמום כגורם לעבריינות, הזדמנויות ופיתויים.	נווה, נ' ; רוט-הלר, ד' (1993). היחיד והסדר החברתי ; עם-עובד ; תל-אביב ; עמודים 177-195. צפייה מודרכת בסרט "באזז" והגשת מטלה*	4
טיפול פורמאלי בידי המשטרה ומערכת המשפט בעבריינות נוער	15. משטרה, חקירת קטין וזכויות ילדים ונוער	התלמיד יסביר את חקירת בני הנוער על ידי המשטרה.	הבנה	חקירת קטינים, חוקר נוער, זכויות ילדים ונוער, אי תביעה לקטין.	משטרת ישראל, פקודות משטרת ישראל של המפקח הכללי: "חקירת קטין". היחידה לפרסום פקודות משטרת ישראל. נדלה ב- 13.2.2020 https://www.police.gov.il/Doc/pkodotDoc/sug_2/14.01.05.pdf	4
		התלמיד יסביר את הזכויות הייחודיות שיש לנוער				
		- התלמיד יבין את הרציונל העומד מאחורי הגישה הסלחנית כלפי נוער עבריין.				

	לחוקים ולמשטרה. אגף חקירות ומודיעין ילדים ונוער. נדלה ב- 13.2.2020 https://www.gov.il/he/departments/general/police_investigations_and_intelligence_division_youth משטרת ישראל. (2014). היבטים בטיפול המשטרה בקטינים המעורבים לכאורה בפלילים. המשרד לביטחון פנים. https://www.mevaker.gov.il/he/Reports/Report_248/e7ec000e-0827-40b9-b5dd-4c3b825cd2fd/209-ver-5.pdf					
4	שבט, ג' ; שוהם, ג'. (1990). עבירות ועונשים; עם עובד ; ספריה אוניברסיטאית ; עמודים 270-245	שירות מבחן לנוער, קצין מבחן לנוער, תסקיר קצין מבחן, בית-משפט לנוער, מוסדות תיקון לנוער, מוסד	ידע	התלמיד יכיר סוכנויות שונות לטיפול בנוער עבריין.	16. סוכנויות בקהילה המסייעות למשטרה בטיפול בנוער עבריין	

	גבע, ר' (1992). אסטרטגיות במניעת פשיעה – שיטות, יישום והערכה. ירושלים: משרד המשטרה. עמודים 153-154 בן ברוך, ס' (2013). עבריינות נוער בישראל: תמונת מצב ודרכי התמודדות. http://atid-batuah.org.il/files/wordocs/youth-criminals-in-Israel.pdf	נעול, מוסד פתוח, בית-סוהר לנוער, תיוג עצמי, תיוג חברתי.				
			הבנה, ידע	התלמיד יבין את אופן פעולתן של הסוכנויות השונות לטיפול בנוער עברייני.		
5	בן ברוך, ס' (2013). עבריינות נוער בישראל: תמונת מצב ודרכי התמודדות. http://atid-batuah.org.il/files/wordocs/youth-criminals-in-Israel.pdf הרצאה של נציגי פרויקט "עיר ללא אלימות" בקהילת קרית מוצקין	מניעה, מניעה ראשונית, מניעה שניונית, מניעה שלישונית, נוער שוליים, נוער בסיכון, תיקון בקהילה, לימוד הורות, ספורט למניעת אלימות. פרויקט "אסא" ארצי, תכניות "עיר ללא אלימות", ו"מיטב יחדיו.	ידע	בין סוגי מניעה שונים.		
			ידע	התלמיד יכיר סוגים שונים של פעילות מניעתית עם נוער בסיכון בארץ ובעולם. כולל פרויקט "אסא" ארצי, תוכניות "עיר ללא אלימות", ו"מיטב יחדיו.		

8		על התלמידים להגיש רפלקציה על החוויה שלהם, בתוך הרפלקציה יעשה שימוש במושגים מתוך עולם הקרימינולוגיה.		נביא אנשים שהיו במוסד לנוער עברייין והשתקמו, נביא שוטרים ממחלק הנוער שיספרו על העבודה שלהם מול בני נוער ועבריינות נוער וכן איש מקצוע מתחום הקרימינולוגיה שיספר על העבודה שלו עם נוער עברייין	18. יום זה ייערך בבית"ס לכל תלמידי המגמה.	יום שיא
3		על התלמידים להגיש סיכום על הסרט על פי קריטריונים מובנים. סיפור מקרה של שני נערים האחד "בן טובים" השני נער במצוקה.	ידע הבנה יישום	בחינת המקרה. הגשת מטלה מסכמת מושגים ותיאוריות.	19. מטלה מסכמת-הסרט: "באזז"	

נושא	תת- נושא	מטרות	חשיבה	מושגים	ביבליוגרפיה	ש"ש
חומרים פסיכואקטיביים: סמים ואלכוהול	20. סמים ההיבט הפלילי	התלמיד יכיר נתונים הקשורים לסמים בחברה.	ידע	פקודת הסמים המסוכנים. תופעת הסמים בחברה המודרנית. הקשר בין סמים לפשיעה. טיפול המשטרה בנושא הסמי.	טייכמן 1991.17- זלבה 1998 156- 161.	4
	21. שימוש בסמים הבניה של בעיה חברתית	התלמיד ידע ליישם את המושג בעייה חברתית בהתייחסות להיבטים שונים של השימוש בסמים.	ידע	בעיה חב', ממד סובייקטיבי, ממד אובייקטיבי, הנזקים החברתיים, תלות, לגליזציה של סמים, שיקום נרקומנים אכזבה ותקווה.	ספר סוציולוגיה משפחה. גוד 2002 176-178 טייכמן 1991 128-138. 196-197.	4
	22. סיווג של סמים והשפעתם. סמים חוקיים- שימוש באלכוהול וטבק.	התלמיד ידע להבחין בין סוגי חומרים פסיכואקטיביים שונים.	ידע והבנה.	סמים מעוררים, סמים מדכאים, משככי כאבים, סמים נרקוטיים, סמי הזיות, התמכרות, תלות, חומר פסיכואקטיבי, צריכת אלכוהול כרונית, אלכוהוליזם.	גוד 2002 180-182.	4
	23. היקף השימוש בארה"ב וישראל. הדומה והשונה.	התלמיד ידע להשוות בין נתוני שימוש בסמים ממדינות שונות.	ידע והבנה-השוואה.	שימוש רפואי, שימוש חוקי, שימוש לרעה, שימוש אינסטרומנטלי.	גוד 2002 182-194	4
	24. תיאוריית הקונפליקט כהסבר לצריכת סמים והשפעותיו ההרסניות של	התלמיד יכיר את גישת הקונפליקט והסבר הגישה לתופעת	ידע והבנה, ניתוח	שימוש כרוני, מעמד חברתי, קונפליקט בין מעמדות.	ספר סוציולוגיה "תרבות". גוד 2002 186-188.	2

	הסם	הסמים.	ויישום		
	25. תכנית מניעה- מבוא		ידע הבנה, ויישום	מניעה, חסון, גורם סיבתי, גישה חיסונית, גישה מניעתית, גישה התפתחותית.	טייכמן 1998. 159-148. 4
	26. תכנית מניעה- מאפיינים ראשוניים		ידע הבנה, ויישום	מניעה אוניברסלית, גורמי סיכון, גורמי הגנה.	טייכמן 1991 159-148. 3
	27. תכנית מניעה, מאפיינים שניוניים		ידע הבנה ויישום	מניעה סלקטיבית.	טייכמן 1991 159-148. 3
	28. תכנית מניעה מאפיינים שלישוניים		ידע, הבנה ויישום	מניעה אינדוקטיבית, קהילה טיפולית, מודל המניעה של קפלן.	טייכמן 1991 159-148. 3
	29. עבודה מסכמת- בניית תוכנית מניעה.		ידע הבנה . ויישום.	שימוש במודלים ובמבנה תוכנית מניעה המבוססת על חומר הלימוד.	סיוור למרכז גמילה " מלכי שוע". 12

ש"ש	נושא	תת- נושא	מטרות	חשיבה	מושגים	ביבליוגרפיה
3	בריונות ברשת: הגדרה ומאפיינים, סיבות לפגיעה ברשת וההסדר החוקתי.	30. הגדרת המושג פגיעה מקוונת וסוגי פגיעות ברשת סוגי התנהגויות סיכון ברשת	התלמיד ילמד להגדיר את המושג פגיעה מקוונת. התלמיד ימנה את סוגי הפגיעות השונות. התלמיד יכיר את מאפייני הפגיעה המקוונת.	ידע	אנונימיות, קהל רחב, נגישות גבוהה, קושי בגילוי ובדיווח.	היימן, אולניק-שמש, עדן (2014). "אלימות ופגיעות ברשת האינטרנט, מאפיינים, דפוסים, גורמי סיכון וגורמים מגנים בקרב ילדים ובני נוער. בוכניק, דשן (2008). "התנהגויות לא מוסריות של בני נוער בסביבת האינטרנט." אוניברסיטת בר אילן בוניאל-ניסים, מ. (2008). התנהגויות מסוכנות ברשת- אלימות במרחב הוירטואלי. מידע און איטרנט
6		31. הקבוצות המעורבות באלימות ברשת: הקורבנות והעדים	התלמיד יבין כי ההבחנה בין סוג המעורבות איננה חד משמעית התלמיד ילמד לזהות את התנהגויות האופייניות לכל אחד משלושת הקבוצות	ידע, השוואה, ניתוח מקרה	הקורבנות ברשת, הבריונים ברשת והעדים. פגיעה מקוונת	היימן, אולניק-שמש, עדן (2014). "אלימות ופגיעות ברשת האינטרנט, מאפיינים, דפוסים, גורמי סיכון וגורמים מגנים בקרב ילדים ובני נוער. מני-איקן, רוזן, מרמור, ברגר טיקוצ'ינסקי (2016). "בני נוער ברשת- מסוכנות והזדמנות לטיפול. סקירת ספרות וראיונות עם אנשי מפתח" מכון הנרייטה סאלד.

4	היימן, אולניק-שמש, עדן (2014). "אלימות ופגיעות ברשת האינטרנט, מאפיינים, דפוסים, גורמי סיכון וגורמים מגנים בקרב ילדים ובני נוער. מני-איקן, רוזן, מרמור, ברגר טיקוצ'נסקי (2016). "בני נוער ברשת-מסוכנות והזדמנות לטיפול. סקירת ספרות וראיונות עם אנשי מפתח" מכון הנרייטה סאלד. https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/a3546b58-e9f7-e411-80c8-00155d010977/2_a3546b58-e9f7-e411-80c8-00155d010977_11_9005.pdf	תמיכה חברתית, תחושת בדידות, מסוגלות עצמית ורווחה אישית.	ידע, השוואה	התלמיד יכיר את המושגים: תמיכה חברתית, תחושת בדידות, מסוגלות עצמית ורווחה אישית התלמיד יבין כי לפגיעה המקוונת השלכות חמורות יותר על הקורבן	32. ההבדלים בין פגיעה פיזית לפגיעה מקוונת

5	"נער התאבד בעת גלישה בפייסבוק: 'הקניטו אותו'"; "כתבו בפייסבוק לנער שהתאבד: 'הייתי הורג אותך' Y-NET", " יאיר אלטמן ורועי קייס, 5 בינואר 2011. כניסה: 19 בינואר 2011. " חשד: צעירים אנסו בת 12 שפגשו בפייסבוק Y-NET", " , רענן בן צור, 5 בינואר 2011. כניסה: 19 בינואר 2011. " הכי קל להאשים את הפייסבוק , "ישראל היום, ד"ר יובל דרור, 6 בינואר 2011. מרכז המחקר והמידע, הכנסת, "הפצת צילומים פוגעניים ברשת האינטרנט על ידי ילדים ובני נוער", אתי וייסבלאי, 12 בינואר 2010. https://tech.walla.co.il/item/2992052		יישום		33. הצגת אירועים שהתרחשו במציאות והשפעתם על הקורבן
8	3 https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/a3546b58-e9f7-e411-80c8-00155d010977/2_a3546b58-e9f7-e411-80c8-00155d010977_11_9005.pdf http://www.mbn-psychnonet.com/AllSites/1799/Assets/111.pdf		ידע, ניתוח ויישום		34. ההסדר החוקי- צילום והפצה של תמונות ברשת האינטרנט. 35. טיפול המשטרה במקרים של אלימות מקוונת. הכנת תוצר התלמידים יתחלקו לזוגות או שלשות ויעבירו שיעור מתוך מאגר נושאים הקשורים בבריונות ברשת

ש"ש	ביבליוגרפיה	מושגים	חשיבה	מטרות	תת- נושא	נושא
10	קרן, ת' (2004). אנחנו אדם וחווה, זוגיות, מיתוסים, פסיכולוגיה. הקיבוץ המאוחד. The impact of couple violence (1999). Anderson, S.A. & Cramer-Benjamin, D.B on parenting and children: An overview and clinical implications. The American Journal of Family Therapy, 27.	מין, מגדר, מיניות, הקשר בין מעמד האישה ותופעת האלימות כלפיי נשים תקשורת בונה, תקשורת הרסנית, תקיפה פיסית ומילולית, מימוש היחסים, המשפחה המסורתית והמודרנית ותופעת האלימות במשפחה- היקף התופעה ומאפייניה השפעת אמצעי התקשורת ודימוי נשים בפרסומות סימני אזהרה מוקדמים "נורות אדומות בקשר" אמצעי מניעה וטיפול בתופעת האלימות כלפי נשים, השירות הסוציאלי ותפקידיו, מעונות לנשים מוכות.	ידע	לקדם התייחסות של כבוד הדדי בין בני האדם בכלל ובמערכת הזוגית בפרט לפתח דפוסי תקשורת בונים, שיסייעו בבניית קשרים בינאישיים וזוגיים. התלמידים יכירו את ההגדרה מי נחשב בן משפחה על פי חוק, ואת צו ההגנה למניעת אלימות במשפחה	36. אלימות בזוגיות ובמשפחה: מהי אלימות במשפחה ובזוגיות וכיצד מתמודדים איתה. החוק הפלילי בהקשר לאלימות במשפחה 37. החוק הפלילי בהקשר לאלימות במשפחה	אלימות במשפחה בדגש אלימות נגד נשים

--	--	--	--	--	--	--

דוגמאות למטלות במסגרת הערכה חלופית

דוח צפייה בסרט הכולל יישום מושגים

מטרות:

מטרות בתחום התוכן והחשיבה: התלמידים יזהו בסרט מושגים/תיאוריות שלמדו וינתחו את הסרט באמצעותם. התלמידים יעריכו וינתחו באופן ביקורתי אירועים ודמויות מתוך הסרט. התלמידים ינקטו עמדה עצמאית בנוגע לסוגיות העולות מהסרט בהקשר של חומר הלימוד.

מטרות בתחום המיומנויות: התלמידים יפתחו מיומנות של דיבור בפני קהל וישפרו את ביטחונם העצמי. מיומנות הצגת המידע בדרכים מגוונות, ארגון הידע באמצעות בניית מצגת.

מיפוי וניתוח:

שלב א - התלמידים ימפו את המושגים/ התיאוריות באמצעות מפת מוח או תרשים זרימה או דף שבו הגדרות לפני ניתוח הסרט באמצעותם. כדי לוודא הבנה לפני יישום.
שלב ב - התלמידים ינתחו סצנות מתוך הסרט או סיפור חיים של דמות ראשית או משנית בסרט באמצעות המושגים/ התיאוריות שבפרק. ניתוח נכון משקף יישום נכון של המושג התיאורטי או התיאוריה באמצעות הסרט.

שלב ג' – התלמידים יכינו מצגת הכוללת את עיקרי הניתוח שערכו באמצעות דוגמאות מהסרט ויציגו אותה בכיתה.

הערכה של ביצועי התלמידים – מחוון

תבחינים להערכה (קריטריונים) פרטני/קבוצתי	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
מיפוי מושגים ותיאוריות שישמשו לניתוח סצנות מתוך הסרט או דמויות. המורה יקבע מספר מושגים ו/או תיאוריות לניתוח בהתאם לאורך הפרק הנלמד. 30 נקודות.	0-14 נק. התלמידים לא מיפו כנדרש את המושגים.	15-20 נק. התלמידים מיפו בצורה חלקית את מושגי הפרק. חסרים חלק מהמושגים.	21-30 נק. התלמידים מיפו בצורה מלאה את מושגי הפרק הרלוונטיים לניתוח הסרט.
יישום ניתוח הסרט באמצעות מושגים/ עקרונות /תיאוריה המתייחסים לעלילת הסרט או לסצנה /סצנות מתוך הסרט. 30 נקודות	0-14 נק. התלמידים לא יישמו את המושגים והתיאוריות כנדרש. חסר הקשר בין הצגת המושגים להדגמתם בסרט.	15-20 נק. התלמידים יישמו את המושגים והתיאוריות בצורה חלקית וההדגמה של המושגים בסרט היא חלקית.	21-30 נק. התלמידים יישמו את המושגים והתיאוריות בצורה נכונה ומלאה תוך שימוש בתכני הסרט והדגמתם.
יצירת מצגת + פרזנטציה בכיתה. התלמידים יציגו את עיקרי הניתוח בפני הכיתה באמצעות מצגת. הקו המנחה של המצגת הם מושגי הפרק/ התיאוריה ואופן יישומם בסרט. 20 נקודות	0-10 נק. התלמידים לא הכינו מצגת או שהצגתם הייתה חסרה בכיתה.	11-15 נק. המצגת נעשתה באופן חלקי. חסר מידע רלוונטי.	16-20 נק. מצגת רהוטה. מידע רלוונטי שהועבר לתלמידים בצורה מעניינת.

אסתטיקה, ועמידה בלוח זמנים 10 נקודות	0-4 נק. התלמידים הגישו עבודה שאינה מסודרת, ואינה ברורה מבחינת צורתה החיצונית. התלמידים לא עמדו בלוח הזמנים.	5-7 נק. התלמידים הגישו עבודה שחסרה מבחינת מספרי עמודים, שער או מרכיבים אחרים. התלמידים עמדו באופן חלקי בלוח הזמנים.	8-10 נק. התלמידים הגישו מטלה כתובה אסתטיקה, בצורה יצירתית ומקורית. עמדו בלוח הזמנים.
רפלקציה אישית התייחסות לתהליך הלמידה ולתוכן. קוגניציה ומטא-קוגניציה. 10 נקודות	התלמיד לא התייחס לשאלות שהוצגו וכתב בצורה חופשית (0 - 5 נקודות)	התלמיד התייחס בצורה מעמיקה רק ל 2 מהשאלות המנחות שהוצגו. (6 - 8 נקודות)	התלמיד התייחס בצורה מעמיקה לכל השאלות המנחות שהוצגו. (9 - 10 נקודות).
סיכום 100 נקודות.			

דוח סיור לימודי

לקוח מתוך חלופות בהוראה למידה והערכה במדעי החברה, מסמך הנחיות והמלצות - יולי 2019, משרד החינוך המזכירות הפדגוגית, אגף רוח וחברה- הפיקוח על הוראת מדעי החברה.

מבוא: הסיור הלימודי

הסיור הלימודי הוא למידה כיתתית מחוץ לכותלי בית הספר, והוא מכונה גם "למידה חוץ- כיתתית". הלמידה בסביבות חוץ-כיתתיות שונה באופן מהותי מהלמידה בכיתה הן בהיותה אירוע חד- פעמי והן במורכבות החוויה הכוללת פן חושי, רגשי, אסתטי ואינטלקטואלי. סיור לימודי המתוכנן היטב עשוי להביא להעמקת הלמידה. לסיור הלימודי חשיבות רבה בשל יכולתו להגביר את העניין בנושא הנלמד, ובכך להוביל לשיפור בהישגי התלמידים. בד בבד, ללמידה החוץ- כיתתית ייתכנו תוצרים מגוונים נוספים כגון: שיפור מיומנויות חברתיות, שינוי בעמדות ובאמונות, ושיפור הדימוי העצמי. (במברג, 2008) הסיור הלימודי מאפשר המשגת והרחבת הנלמד בכיתה בדרך של למידה חווייתית, אוטנטית, רלוונטית ומשמעותית, ומאפשרת למידת מושגים הדרושים לחיי יום יום של הלומד. בסיור הלימודי נוצר מפגש אוטנטי עם הסביבה והזדמנות ייחודית שמאפשרת ליחיד לעסוק בהבניית ידע ולאפשר לעצמו את חירות המחשבה, להציג שאלות, להרהר ולקיים פעילות גומלין עם רעיונות, עם אובייקטים בסביבה, עם אנשים וכל אחד עם עצמו. על מנת שסיור לימודי ייחשב כחלופת הערכה, יש לוודא כי ישנם מספיק נושאים שונים למטלות לעבודת כמספר הקבוצות בכיתה. כל קבוצה תעבוד על נושא נפרד.

מטרות

מטרות בתחום התוכן: התלמידים יעמיקו בחומר הנלמד תוך כדי מפגש עם החברה הישראלית ו/או תופעות חברתיות/אישיות ו/או דמויות ייחודיות. התלמידים יתרגלו תיאוריות ומושגים בתחום הדעת.

מטרות בתחום המיומנויות: התלמידים יגלו אחריות לביצוע המטלה, התלמידים יסכמו חומר הקשור לסיור

מטרות בתחום החברתי-רגשי: התלמידים ישתפו פעולה עם חבריהם בקבוצה בהכנת המטלה.

הנחיות למורה:

קיימת חשיבות רבה לתפקידו של המורה בהכנת התלמידים לפני הסיור ובבניית פעילויות המשך לאחר הסיור. חשוב להדגיש כי למורה השפעה רבה על הלמידה של תלמידיו גם במהלך הסיור עצמו. המורה שמכיר הן את התלמידים והן את תכני הלימוד הוא בעל תפקיד מרכזי בקישור הלמידה החוץ-כיתתית לתכנים הנלמדים בבית הספר. עבור התלמידים המורה משמש כמתווך בזמן הסיור עצמו. המורה יחבר בין עולם המושגים בתחום הדעת לבין החוויה החוץ- כיתתית. חשוב לציין שכל סיור צריך להיות מתואם עם מנהלת הטיולים.

שלב א- חלוקה לקבוצות ובחירת נושא: התלמידים יתחלקו לקבוצות (עד 3 תלמידים בקבוצה) כל קבוצה תתבקש להעמיק בנושא/מושג/תיאוריה כלשהי מתחום הדעת. שלב ב' – סקירת ספרות: כל קבוצה תערוך סקירה ספרותית של ההיבט הרלוונטי ותקשר אותו לנושא הסיור. הסקירה תוצג למורה לבדיקה. (פירוט מרכיבי הסקירה

הנדרשים – במחון). שלב ג' – הגשת דו"ח הסיור בהתאם להנחיות.

הנחיות לתלמיד: *עובדים בקבוצות של 2-4 תלמידים.

*פורמט הגשה: העבודה צריכה להיות מוגשת כמסמך WORD. אורך העבודה ינוע בין 2-3 עמודים. יש לכתוב את העבודה בפונט DAVID גודל 12. יש להקפיד על ניסוח, הגהה ופיסוק, ולהגיש את העבודה בצורה אסתטית. יש להגיש את כלל המטלות בזמן המוגדר – משימה שלא תוגש בזמן תגרע מהציון הכולל של העבודה.

פירוט המטלה:

בעקבות הסיור, עליכם להגיש את הדו"ח הבא:

הסבר של 3 מושגים או תיאוריות רלוונטיות שלמדתם.

הדגמה של 3 מושגים או תיאוריות שהוסברו בסעיף 1 מתוך הסיור

כתיבת רפלקציה בצורה חיבור אישי בהתאם להנחיות להלן.

הגשת דו"ח הסיור בזמן ובצורה אסתטית בהתאם להנחיות

כל קבוצה תציג בכיתה את התוצר הקבוצתי

מחונן להערכת סיור לימודי

רמת ביצוע	ציון	גבוהה	בינונית	נמוכה
קריטריון		100%-75%	60%-40%	0-40%
סקירת ספרות: הסבר של שלושה מושגים/תאוריה מתוך החומר הנלמד.	31 נק'	התלמיד הסביר 3 מושגים. 26-31 נק'	התלמיד הסביר 2-3 מושגים בצורה חלקית 11-25 נק'	התלמיד הסביר מושג אחד או לא הסביר כלל. 0-10 נק'
הדגמה של שלושה מושגים/תיאוריה מתוך החומר הנלמד.	39 נק'	הדגמה של שלושה מושגים מתוך החומר הנלמד. 26-39 נק'	התלמיד הדגים 2-3 מושגים בצורה חלקית 11-25 נק'	התלמיד הדגים מושג אחד או לא הדגים כלל. 0-10 נק'
רפלקציה אישית	10 נקודות	התלמיד התייחס לחמש השאלות בצורה מפורטת ומנומקת 9-10 נק'	התלמיד התייחס ל-2-4 שאלות בצורה מפורטת או ענה בצורה חלקית ולא מפורטת על 5 השאלות 7-8 נק'	התלמיד התייחס לשאלה אחת בצורה שטחית ולא מפורטת או לא ענה על השאלות כלל 0-6 נק'
אסתטיקה ועמידה בדרישות הגשת המטלה: העבודה מוגשת בצורה	5 נקודות	העבודה הוגשה בצורה אסתטית בפורמט וורד, כתב DAVID גודל 12. אורכה בין שניים לשלושה	2 מהקריטריונים הבאים לא התקיים.	שלושה ומעלה מהקריטריונים לא התקיימו.

אסתטית באורך 2-3 עמודים פורמט וורד, כתב DAVID גודל 12 שימוש בכותרות הגהה (שגיאות כתיב סימני פיסוק)		עמודים. נעשה שימוש בכותרות, נערכה הגהה. 4-5 נק'	(2-3 נק')	(0-2 נק')
עמידה בל"ז	5 נקודות	הקבוצה עמדה בלוח הזמנים להגשת המטלה 5- נק'	הקבוצה הגישה באיחור קל – עד שבוע את המטלה 3-4 נק'	הקבוצה הגישה באיחור רב את המטלה מעל שבוע 1-2 נק'
הצגת דוח הסיוור בכיתה	10 נק'	נציג הקבוצה הציג את התוצר בכיתה היטב 6-10 נק'	נציג הקבוצה הציג את התוצר בכיתה באופן חלקי 1-5 נק'	התוצר לא הוצג בכיתה 0 נק'

הערכה חלופית למידה שיתופית- הוראת עמיתים

הלמידה על פי הגישה הקונסטרוקטיבית, הנה תהליך חברתי מורכב שהלומד עומד במרכזו ויש לו תפקיד פעיל בהבניית הידע אותו הוא לומד (שנר, 2006). זהו תהליך המתרחש בתודעתו של הלומד ותלוי בהקשר האישי-תרבותי שלו, ולכן יש חשיבות רבה ללמידה במסגרת הקבוצה החברתית. בשנות ה-70 פותחו מספר שיטות ללמידה שיתופית במטרה ליצור תנאי למידה יעילים וטובים יותר ולאפשר לכל תלמיד לבטא את כישוריו האישיים. אחת השיטות הינה שיטת ג'יקסו (Aronson, 2007).

במחקרים רבים נמצא שללמידה השיתופית יש יתרון בולט על פני ההוראה הפרונטלית בקידום ההישגים ובבניית הדימוי העצמי של הלומד. השפעה זו מותנית בשילוב מטרות וקריטריונים המחייבים את כל חברי הקבוצה. כשיש לתלמידים מטרות יודעים מה מצופה מהם והם מכווני מטרה במהלך תהליך הלמידה.

בשיטת הלמידה ג'יקסו, התלמידים מפורקים לקבוצות לימוד הטרוגניות שאוספות מידע "מפורק" ובתהליך הלמידה מרכיבות אותו לתמונה חדשה שלמה. בין תלמידי הקבוצה יש תלות הדדית ושיתוף פעולה ללא תחרות.

מטרות

מטרות בתחום התוכן: התלמידים יעמיקו בחומר הנלמד תוך כדי שיח וחקיה מדעית בנושא אותו בחרו. התלמידים יתרגלו תיאוריות ומושגים בתחום הדעת.

מטרות בתחום המיומנויות: התלמידים יתאגדו סביב נושא משותף כדי לשפר את הידע והחשיבה שלהם. התלמידים יגלו אחריות להיות לומדים עצמאיים ולומדים עמיתים כאחד. בתהליך הלמידה הם גם מתכוונים להעברת הידע והחשיבה לקבוצת ילדים נוספת. כך שבלמידת עמיתים כל חבר בקבוצה גם לומד, חוקר, משתתף בדיון וגם מלמד.

מטרות בתחום החברתי-רגשי: התלמידים ישתפו פעולה עם חבריהם בקבוצה בהכנת המטלה.

לטכניקה זו 5 שלבים, אנו נשתמש בשיטה זו בנושא המוגנות ברשת.

1. הקבוצות מתגבשות על פי תחומי עניין- התלמידים יתחלקו לזוגות או שלשות על פי רשימת נושאים שיקבלו מראש.
2. למידה בקבוצות, שאלות ושאלות ולמידה בדרך החקר- בתוך הזוגות/השלשות התלמידים יחשבו על הנושא שבחרו ודרכים להצגתו. ישאלו שאלות, יחקרו באמצעות חומרים הקיימים בתחום וייעזרו לשם כך במאמרים אקדמאיים מתאימים. בנוסף בשלב זה הם יתחילו לחשוב על דרך ויזואלית להציג את הנושא שבחרו.
3. חלוקה לתת קבוצות להעמקה- שלב זה לא יבוא לידי ביטוי בהערכה חלופית זו מאחר והקבוצות הראשוניות מוגדרות כתת קבוצה.
4. חזרה לקבוצות האם לעבודה מסכמת- גם שלב זה לא יבוא לידי ביטוי מאחר והקבוצות קטנות מלכתחילה.
5. הוראה של הנושא הנחקר את שאר תלמידי הכיתה, או קבוצת תלמידים אחרת. על התלמידים לבנות מערך שיעור בנושא הנחקר וזה יהיה התוצר שלהם.

המערך חייב לכלול –

- א. רקע תיאורטי על הנושא והגדרת מושגים רלוונטיים מעולם הקרימינולוגיה בליווי של 2-3 מקורות ביבליוגרפיים
- ב. העברה חווייתית של הנושא הנחקר באמצעים שונים לשאר תלמידי הכיתה (מצגת, סרטון, שאלונים, שירים, כרטיסיות וכו..).
- לצורך כך מוקצה לכל זוג או שלשה 20-30 דקות להצגת הנושא.
- ג. רפלקציה אישית של כל תלמיד המלווה על ידי חמש שאלות מובנות.

הנחיות למורה:

בכל אחד מהשלבים יש למורה תפקיד פעיל וחשוב: עליו לארגן את קבוצות האם, לפתוח את השיעור ולהציג את הנושא שיוצג ובסוף לסכמו. בזמן העבודה בקבוצות עליו לעקוב אחר התלמידים ולוודא שהם מבינים את החומר ולהתערב בעת הצורך כדי להעמיק את הלמידה.

בלמידת עמיתים צריכים להתקיים מספר תנאים: אחריות משותפת, מאפיינים של דמוקרטיה כגון הדדיות וסימטריה בין המשתתפים בקבוצה הטרוגנית, שיתוף פעולה, פתיחות, אמון וכבוד כלפי התרומה הייחודית של כל אחד מהחברים לקהילה.

הלמידה תתקיים באופן עצמאי לא בשעות בהן מתקיים השיעור. המורה ילווה את התלמידים בקבלת החלטות בנוגע לבחירת נושאי הלימוד וחשיבה משותפת באופן הצגת הנושא.

מחונן להערכה חלופית- למידה שיתופית, הוראת עמיתים

קריטריון	ציון	רמת ביצוע גבוהה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע נמוכה
ניצול הערך הטכנולוגי	10	הטכנולוגיה הכרחית בביצוע הפעילות. יש הפנייה למגוון אתרים עשירים, עדכניים, או כאלה המשלבים טקסט עם מרכיבים ויזואליים המסיעים להבנת התכנים לדוגמא : הלומד משתמש בהדמיות באופן אקטיבי.	המרכיב הטכנולוגי עשוי ליצור עניין וחידוש, אך ללא שינוי במהות הלמידה ולכן ניתן להמרה בפעילות לימודית שאינה מתקשבת.	השימוש בתקשוב הוא טכני ואינו משפיע על מהות הלמידה. תלמידים מפעילים באמצעות דפי עבודה מסורתיים ממוחשבים.
רמת חשיבה נדרשת	30	הפעילות דורשת הפעלת תהליכי חשיבה מסדר גבוה : שאילת שאלות, נקיטת עמדה, הסקת מסקנות, יצירתיות, יזמות, והבניית ידע בדרך של ניתוח, יישום, אנליזה, סינתזה. וכן ביצוע תהליכי רפלקציה והערכה.	הפעילות מעודדת הבנה תוך שימוש במספר מוגבל של מיומנויות חשיבה : מתן דוגמאות, תיאור, סיכום או הסבר כללי למידע שנאסף ברשת.	שינון ידע. התמקדות בשאלות ותשובות סטנדרטיות. מכוונת לביצוע משימות איסוף מידע פשוטות.

מידת השיתופיות	יש שימוש בכלים התומכים בעבודה שיתופית כחלק בלתי נפרד ומהותי בתהליך הלמידה. לדוגמא: דיון משותף בסוגיות, בניית תוצר משותף, שיתוף בתוצרי עמיתים כמקור מידע לעמיתים, התייעצות הדדית, הערכת עמיתים והתייחסות לתוצרי עמיתים.	20	יש הנחיות מפורשות לכך שתלמידים יעבדו בכיתה בזוגות או בקבוצות, באינטראקציה בין עמיתים. אין אינטראקציה בין חברי הקבוצה או שהלומדים אינם משמשים כמקור ידע לעמיתיהם, אין התייחסות לתוצרי עמיתים.	אין התייחסות ללמידה שיתופית. מתוך ההנחיות עולה כי הלמידה היא אישית. לעיתים הלומדים מנועים מעבודה שיתופית מתוך העיקרון שלמידה יש לבצע רק באופן עצמאי.
קרוב התכנים לידע הנרכש בשיעורים	קיים קישור ישיר לעולם התוכן הנלמד בכיתה וניכר כי נעשה תהליך רפלקטיבי המועדד הבניית ידע ומאפשר לקשר ידע חדש לידע קיים.	20	יש ניסיון לקשר את התכנים לחומר שנלמד בכיתה אולם הקישור אינו משמעותי. למשל הבעת דעה אישית, או יצירת סיפור מסגרת מלאכותי שאיננו קשור ישירות למהות ולאופי הפעילות. אין התייחסות לצורך לקשר בין ידע ישן לידע החדש שנלמד.	אין ניסיון לקשר ולקרב את התכנים לחומרים שהועברו בכיתה. מושם דגש על חומר שהלומד צריך לדעת או לזכור.
הכוונה לתוצרים עשירים	התוצר מגוון, יצירתי או מקורי. מאפשר ניצול כישורים אישיים וביטוי עצמי של הלומד.	10	התוצר פתוח ומקדם הבעה אישית של הלומד.	לא נדרשת יצירתיות לביצוע התוצר. למשל: שאלות ותשובות סטנדרטיות, מיון אחיד של נתונים בטבלה....
רפלקציה אישית	הלומד התייחס לחמש השאלות שהוצגו בפניו וענה על כולן באופן מלא	10	הלומד התייחס ל-3-4 שאלות שהוצגו בפניו וענה על כולן באופן מלא	הלומד התייחס ל-1-2 שאלות שהוצגו בפניו וענה על כולן באופן מלא/חלקי